

stichting

Renkums Beekdal

Jaarverslag

2018

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	1
1. Inleiding.....	2
2. Organisatie.....	2
2.1 Bestuurssamenstelling	
2.2 Ondersteuning	
2.3 Raad van Advies	
2.4 Overleg Renkums Beekdal Samen	
2.5 Gebiedspartners	
3. Vrijwilligerswerk.....	4
3.1 Inleiding	
3.2 Vrijwilligersbeleid en -overeenkomst	
3.3 Communicatie	
3.4 Algemene vrijwilligersbijeenkomst	
3.5 Heidag	
4. Informatie.....	6
4.1 Vrijwilligersgroepen	
4.2 Tijdelijke tentoonstellingen/exposities	
4.3 Lezingen	
4.4 Beekdalkrant	
5. Educatie.....	10
5.1 NME-activiteiten: leren over natuur, landschap en milieu	
5.2 NME-programma's voor Renkumse scholen	
5.3 Overzicht inzet NME vrijwilligers	
5.4 Kinderactiviteiten	
5.5 Natuurcoach activiteiten	
5.6 Buitenschoolse opvang	
6. Participatie.....	13
6.1 Samen bereik je meer	
6.2 Overzicht inzet vrijwilligers	
7. Evenementen.....	15
Nawoord.....	17

Voorwoord

Dit is het vierde jaarverslag van de Stichting Renkums Beekdal (SRB). Het jaar 2018 stond in het teken van consolidatie en verzelfstandiging. Dat is voor het leeuwendeel gelukt, dankzij wederzijds begrip, geduld en inzet bij alle vrijwilligers van de stichting. Er is ook bijzonder veel aandacht uitgegaan naar het ontwikkelen en inbedden van het vrijwilligersbeleid en de vrijwilligersovereenkomst binnen de Stichting.

Vrijwilligers gingen en kwamen maar ons totaal aantal nieuwe vrijwilligers en vrijwilligersgroepen is gegroeid ten opzichte van het vorige jaar. Zo heeft zich de nieuwe werkgroep scholenproject Renkum Schoon bij onze stichting aangesloten die zich richt op zwerfafval binnen de natuur en milieueducatie activiteiten (NME). Natuur en milieueducatie activiteiten zijn aangeboden voor leerlingen van 13 basisscholen. Een Natuur-BSO koos het Mussennest als uitvalsbasis om kinderen buiten schooltijd op te vangen in de natuur van het beekdal.

Ook heeft de vernieuwde redactiegroep een enorme impuls gegeven aan de bekendheid van SRB en veel verbeteringen aangebracht in de wijze waarop SRB wordt geprofileerd via de gedrukte en digitale media. Tenslotte hebben zich groepjes gevormd die zich in toenemende mate bezighouden met de ontwikkeling van een rolstoelpad bij de Papierweide en de Waterspeelplaats bij het Informatiecentrum.

Er was sprake van een stevige groei in bezoekersaantallen, activiteiten en evenementen. Het Informatiecentrum Renkums Beekdal werd het afgelopen jaar bezocht door ruim 17.000 bezoekers. Het aantal mensen dat heeft genoten van de natuur in het beekdal zal een veelvoud daarvan zijn geweest. Voor de verschillende evenementen hebben we zeker 2000 bezoekers ontvangen. Hoogtepunten waren:

- Het Lentefeest, de Beekjesdag, de Dag van Het Renkums Beekdal, de Modderdag, het herfstfeest en het Lichtjesfeest waren hoogtepunten in het jaar;
- Verschillende Symposia/lezingen met sprekers uit heel het land;
- Door wisselende exposities, was het informatiecentrum het hele jaar uitnodigend;
- Talrijk waren de excursies 'op bestelling' verzorgd door de leden van de natuurgidsengroep;
- Er was een record aantal goed bezochte lezingen.

Het bestuur nam afscheid van secretaris Freek Aalbers en verwelkomde Tijn Essens als zijn opvolger. Freek speelde een belangrijke rol bij de overgang van het informatiecentrum van Staatsbosbeheer naar de Stichting Renkums Beekdal en blijft betrokken bij SRB als lid van de Raad van Advies die tevens in 2018 is geïnstalleerd.

Tenslotte heeft het bestuur samen met andere gebiedspartners tijd besteed aan het verkennen van financiële kansen om de activiteiten van de stichting in de toekomst te kunnen waarborgen.

Al met al, een zeer bewogen, intensief maar ook zeer productief jaar waar met veel tevredenheid naar terug kan worden gekeken!

Mathieu Pinkers, voorzitter

1. Inleiding

In dit jaarverslag blikken we terug op de gebeurtenissen in het kalenderjaar 2018. Het verslag is bedoeld om onze vrijwilligers, maar ook alle andere betrokkenen en geïnteresseerden te informeren over de activiteiten van de Stichting Renkums Beekdal (SRB). Na een terugblik op de bestuurlijke vormgeving, volgt een samenvatting van de activiteiten in het afgelopen jaar.

2. Organisatie

2.1 Bestuurssamenstelling

Het bestuur bestaat uit 6 leden die tevens fungeren als aanspreekpunten voor verschillende vrijwilligersgroepen. Het bestuur van de Stichting Renkums Beekdal bestond in 2018 uit:

- Mathieu Pinkers uit Bennekom, voorzitter;
- Wim Chardon uit Renkum, penningmeester;
- Tijn Essens uit Wageningen, secretaris, aanspreekpunt taakveld 'Communicatie/PR en ICT';
- Wim Braakhekke uit Bennekom, aanspreekpunt taakveld 'Informatie';
- Eefje Hilarides - Van den Meijdenberg uit Renkum, aanspreekpunt taakveld 'Participatie';
- Ineke Puijk uit Wageningen, aanspreekpunt taakveld 'Educatie'

2.2 Ondersteuning

2.2.1 Coördinator

Het contract van Shelley Pattiasina als bureaucoördinator van Stichting Renkums Beekdal is verlengd in april 2018. Zij is een belangrijke spil in de communicatie met vrijwilligers en externe contacten.

2.2.2 Redactiegroep

In 2018 is er een groep van vier vrijwilligers samengesteld, die de communicatie en PR onder hun hoede nemen. Zij stellen tekst en beeld samen voor nieuwsitems, verzorgen de aankondigingen van activiteiten op de website en zijn verantwoordelijk voor de berichtgeving op sociale media en andere platforms. Tenslotte verzorgen zij ook de Beekdalcrant. Daarnaast wordt er zo nu en dan beroep gedaan op een ontwerper, die assisteert bij de vormgeving van documenten, posters en de Beekdalcrant.

2.2.3 ICT

Deze groep bestaat uit twee vrijwilligers die samen het 'dagelijks' beheer van de hardware, software verzorgen. De redactiegroep en de ICT groep werken op enkele terreinen samen.

2.2.4 Technische dienst

Reparatiewerkzaamheden in het informatiecentrum en het Mussennest worden ondersteund door een vrijwilliger.

2.3 Raad van Advies

Op 17 april 2018 is de Raad van Advies geïnstalleerd. De Raad fungeert onafhankelijk van het bestuur en kan gevraagd en ongevraagd advies geven aan het SRB Bestuur. De Raad is samengesteld uit vier leden, te weten Charley Erkens, Dirk van Uitert, Madeleine van Mansfeld en Freek Aalbers.

2.4 Overleg Renkums Beekdal Samen

Er heeft in 2018 geen bijeenkomst met de deelnemers aan het Overleg Renkums Beekdal Samen plaatsgevonden. In deze raad zitten partijen die actief zijn in het Beekdal, zoals horeca, landgoedeigenaren en de gemeente Renkum.

2.5 Gebiedspartners

2.5.1 Gemeente Renkum

In 2018 werden wij verrast door de planning van een laagvliegroute over het Renkums beekdal. Er kwam een goede samenwerking tot stand met de gemeente Renkum om de kwaliteiten van het beekdal onder de aandacht te brengen bij de minister en het bestuurlijk overleg.

Van de gemeente ontvingen wij tevens een uitnodiging om “De Dag van de Groene Vrijwilliger” te organiseren en kregen we ondersteuning bij de ontwikkeling van een rolstoelpad bij de Papierweide.

De nieuwe Gemeenteraad van Renkum organiseerde haar “heidag” bij het informatiecentrum Renkums Beekdal.

2.5.2 Staatsbosbeheer (SBB)

We hebben gesprekken met Rianne Roeters, plaatsvervangend hoofd Gelderland van Staatsbosbeheer. Daarin zijn de ontwikkelingen in 2017/2018 besproken, in het bijzonder de diensten die de stichting via het informatiecentrum en de vrijwilligers levert aan SBB.

Naast de financiële ondersteuning door SBB en de gemeente Renkum en de inkomsten uit eigen activiteiten, zijn aanvullende inkomsten nodig in de vorm van sponsoring, donaties, etc. Afgesproken is dat SRB het voortouw neemt bij de verwerving van fondsen en dat de Stichting beroep kan doen op deskundigheid van SBB.

Er is twee keer overleg geweest tussen SRB, SBB en de familie Sikking over bouwplannen van de familie Sikking voor de uitbreiding van horecafaciliteiten. Deze gesprekken vonden in een constructieve sfeer plaats en worden in 2019 voortgezet. Uitgangspunt hierbij is het versterken van een win-win samenwerking tussen de Stichting en de familie Sikking.

De Stichting heeft dit jaar bijzonder veel aandacht besteed aan verdere professionalisering van de organisatie, inclusief de vrijwilligersregistratie en –beleid. Hier komen we later op terug (hoofdstuk 3: vrijwilligersbeleid en –overeenkomst).

2.5.3 IVN

Met het IVN Zuidwest Veluwe, destijds mede-initiatiefnemer van de Stichting, evalueerden wij de samenwerking bij projecten.

2.5.4 Heelsums Beekdal

Op initiatief van Natuurmonumenten is in 2018 het gebiedsproces Heelsums Beekdal gestart. Na een tweetal bijeenkomsten resulteerde dit in een tiental werkgroepen die hun voorstellen m.b.t. het Renkums Beekdal in 2019 verder gaan uitwerken.

De Stichting Renkums Beekdal, die zich mede tot doel stelt informatie van de beekdalen die Renkum en Heelsum doorkruisen beschikbaar te maken voor bewoners en bezoekers, heeft aan dit proces deelgenomen en genoemde werkgroepen gefaciliteerd door het beschikbaar stellen van het Mussennest als werkruimte. Ook is aangeboden de resultaten van de werkgroepen in 2019 desgewenst tentoon te stellen in het Informatiecentrum.

3. Vrijwilligerswerk

3.1 Inleiding

In onze Stichting staan vrijwilligers centraal. In het jaar 2018 waren er ongeveer 65 vrijwilligers in diverse werkgroepen die bijdragen aan de drie taakvelden Informatie, Educatie en Participatie, zoals in hoofdstukken 4 t/m 6 wordt weergegeven.

Om het functioneren van onze organisatie te waarborgen is het van belang dat de beleving en een fijne sfeer wordt gekoesterd. Communicatie op dit punt is essentieel. Dat gebeurt regelmatig in feestelijke sfeer, maar het is ook belangrijk dat alle vrijwilligers op transparante wijze blijven geïnformeerd over rechten, verantwoordelijkheden en kansen voor ontwikkeling.

3.2 Vrijwilligersbeleid en -overeenkomst

In 2018 heeft een werkgroep, bestaande uit twee vrijwilligers, Richard Veldman en Willem Jan Nuismer en het bestuurslid Participatie Eefje Hilarides, heeft zich sinds het najaar 2017 bezig gehouden met het opstellen van een beleid, waarin de functie en taken van SRB vrijwilligers wordt beschreven.

De werkgroep heeft onderzocht hoe andere organisaties hun vrijwilligersbeleid en vrijwilligersovereenkomst verwoorden. Op basis van dit proces hebben zij een voorstel gedaan voor het vrijwilligersbeleid en een vrijwilligersovereenkomst van de stichting. Alle vrijwilligers zijn

in de gelegenheid geweest om op het voorstel te reageren, zowel in de jaarlijkse vrijwilligersvergadering als schriftelijk. Het bestuur heeft het voorstel in 2018 overgenomen.

Op de Algemene vrijwilligersvergadering zijn de stukken officieel gepresenteerd en zijn de vrijwilligers uitgenodigd om ingaande 2019 de overeenkomst te ondertekenen. Met de vrijwilligers die de SRB overeenkomst hebben getekend, zullen we in april 2019 bijeenkomen voor een evaluatie van het vrijwilligersbeleid en de vrijwilligersovereenkomst. Bij deze gelegenheid kunnen suggesties voor aanpassingen in deze documenten worden ingebracht.

Boswachter Jaël Bergwerff bevestigde dat de vrijwilligersovereenkomsten met Staatsbosbeheer per 1 januari 2019 zullen worden beëindigd, met uitzondering van de overeenkomsten met de vrijwilligers van de Bosgroep en de gidsen die de SBB-excursies begeleiden (Bosuilenexcursie en Wildsporen).

Toelichting: voorheen werden de vrijwilligerswerkzaamheden vanuit het Staatsbosbeheergebouw De Beken gecoördineerd. Bij de oprichting van de Stichting Renkums Beekdal is afgesproken dat de toenmalige vrijwilligers van Staatsbosbeheer in het nieuwe informatiecentrum zouden blijven zorgen voor de bemensing van de informatiebalie, de NME-activiteiten en het onderhoud van het erf en de boomgaard. De stichting zou deze vrijwilligers gaan aansturen, maar de boswachter van Staatsbosbeheer zou formeel hun mentor blijven. Op deze manier konden vrijwilligers via Staatsbosbeheer WA-verzekerd worden en een verplichte Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) vergoed krijgen. Ook behielden zij de vrijwilligerskleding van Staatsbosbeheer om herkenbaar te zijn als vrijwilliger in het Renkums Beekdal.

Staatsbosbeheer blijft op verschillende manieren samenwerken met de stichting, maar het is niet meer nodig dat SBB fungeert tussen de vrijwilligers en de stichting. Er is tegenwoordig een collectieve verzekering voor alle vrijwilligers in de gemeente Renkum en stichtingen kunnen een gratis VOG aanvragen voor hun vrijwilligers. Anderzijds zijn de activiteiten vanuit SRB zijn verbreed, zijn er nieuwe vrijwilligers toegetreden en zijn de vereisten met betrekking tot de registratie van vrijwilligers en de omgang met persoonsgegevens veranderd, waardoor SRB een impuls kreeg bij het inbedden van het vrijwilligersbeleid.

3.3 Communicatie

In 2018 is er aandacht besteed aan de communicatie tussen bestuur en vrijwilligers onderling.

- Er is tweemaandelijks een interne nieuwsbrief;
- Wekelijks zijn één of meer bestuursleden aanwezig in het Mussennest en aanspreekbaar voor vragen en opmerkingen van individuele vrijwilligers;
- Er zijn individuele gesprekken gevoerd met de vrijwilligers en vrijwilligersgroepen;
- In het voorjaar 2018 heeft een nieuwjaarsbijeenkomst plaatsgevonden, met de nadruk op ontmoeting en binding;
- In de zomer 2018 vond het vrijwilligersuitje plaats naar Radio Kootwijk, waar we te gast waren bij Staatsbosbeheer;
- In november 2018 vond de Algemene Vrijwilligersvergadering plaats met toelichting op het beleid en de overeenkomst;

3.4 Algemene vrijwilligersbijeenkomst

Op 30 oktober 2018 vond de Algemene Vrijwilligersbijeenkomst plaats. We namen afscheid van SRB vrijwilligers die stopten en maakten kennis met nieuwe vrijwilligers. We stonden kort stil bij een inspirerend jaar met veel activiteiten en nieuwe ontwikkelingen voor de toekomst. Een belangrijk onderdeel vormde een toelichting op vrijwilligersbeleid en de vrijwilligersovereenkomst. Ook werd ingegaan op de komende ontwikkeling t.a.v. het vrijwilligersbeleid.

3.5 Heidag

Er is er een Heidag georganiseerd in het informatiecentrum de Molenplaats in het Sonsbeekpark, waarbij aanwezig waren de bestuursleden, Irene Bouwma (NME werkgroep), Hermien Miltenburg (PR / Communicatie werkgroep). Doel van deze dag was het inventariseren van diensten, activiteiten en producten van SRB, aan de hand van de volgende vragen:

- Wat is het aanbod van de organisatie ('*unique selling points*') en hoe dit te verbeteren?
- Hoe bereiken we bezoekers, ondernemers, subsidieverstrekkers en wat levert dit op?
- Welke nieuwe diensten / activiteiten / producten kunnen we leveren?

De aanloop naar de heidag en veel interne en externe gesprekken naderhand hebben ons inzicht verschaft in de mogelijkheden van verdienmodellen van het informatiecentrum en de activiteiten die van hieruit worden georganiseerd. Deze verkenning wordt in 2019 verder uitgewerkt. Staatsbosbeheer heeft capaciteit beschikbaar gesteld om bij deze uitwerking te assisteren/adviseren.

4. Informatie

4.1 Vrijwilligersgroepen

Het ontvangen van bezoekers in het informatiecentrum, de educatieve activiteiten, excursies, organisatie van lezingen en tentoonstellingen, de website, beheer en onderhoud van de gebouwen en terreinen, bestuur: vrijwel alles wordt door vrijwilligers gedaan in diverse functies, op de voorgrond of achter de schermen.

4.1.1 Informatiecentrum en de winkelgroep

Het informatiecentrum is niet alleen een belangrijk visitekaartje van onze stichting maar ook een ontmoetingsplek voor onze vrijwilligers, een werklocatie om activiteiten te organiseren en de huiskamer voor bezoekers. Vele vrijwilligers stellen zich beschikbaar om in het informatiecentrum onze gasten te verwelkomen en hen te woord te staan. Er wordt natuurlijk ook regelmatig iets verkocht (SRB vrijwilligers krijgen 10% korting op de producten die in de winkel staan). Ineke Puijk is aanspreekpunt vanuit het bestuur maar ook de bestuurcoördinator heeft een cruciale rol bij de indeling van het rooster.

4.4.2 Gidsengroep

Wim Braakhekke is coördinator van de gidsengroep en aanspreekpunt vanuit het bestuur. Deze groep bestond eind december 2018 uit 23 gidsen. De gidsengroep is in 2018 uitgebreid met 8 nieuwe gidsen. De nieuwe leden zijn voor het merendeel binnengekomen via de IVN-Natuurgidsenopleiding, waarvoor Wim Braakhekke in januari een les heeft verzorgd en gedurende een jaar een groep van 4 cursisten - zich noemende 'De Beekjuffers' - heeft begeleid bij hun onderzoek in het zuidelijk deel van het Renkums Beekdal.

De verdeling van de excursies over de gidsen was in 2018 opnieuw zeer verschillend, doordat de inzetbaarheid van de gidsen sterk verschilt en doordat nieuwe gidsen eerst een aantal keer met ervaren gidsen meelopen om hun kennis van het gebied uit te breiden.

Excursie aanvragen

In 2018 ontvingen we 71 aanvragen van diverse partijen die hieronder staan toegelicht. Onze gidsen hebben samen 114 groepen begeleid, met in totaal 1146 deelnemers. De inkomsten bedroegen € 4110.

Excursies	Aanvragen		Deelnemers		SRB gidsen		Inkomsten (€)	
Bedrijven en verenigingen	23	32%	469	41%	35	31%	2050	50%
Familie- en vriendengroepen	11	15%	339	30%	18	16%	1275	31%
Onderwijsinstellingen	8	11%	128	11%	13	11%	450	11%
SBB thematische excursies	9	13%	131	11%	28	25%	0	0%
SRB-activiteiten	7	10%	40	3%	7	6%	150	4%
Zondagwandelingen	13	18%	39	3%	13	11%	185	5%
Totaal	71	100%	1146	100%	114	100%	4110	100%

 Overzicht van prestaties t.a.v. de georganiseerde excursies.

Excursies voor bedrijven en verenigingen

De verdeling van de aanvragen over de zes categorieën, toont dat excursies aangevraagd door bedrijven of verenigingen op alle punten het belangrijkste zijn, gevolgd door de categorie 'familie- en vriendengroepen'. De excursies in deze categorieën werden vaak gecombineerd met een bijeenkomst in een horecagelegenheid, meestal lunchroom van 'De Beken'.

Hotel restaurant de Buunderkamp vraagt ons ook steeds vaker een excursie te begeleiden voor hun gasten. Ook gasten van NIVON-huis De Bosbeek weten ons inmiddels te vinden. Met de vrijwilligers van het NIVON Bosbeek is afgesproken dat we gaan samenwerken op het gebied van PR. Om te beginnen hebben we een lezing en een excursie voor de vrijwilligers van het NIVON-huis verzorgd. Voor het verzorgingshuis Sonnenberg (Oosterbeek) is een rolstoelwandeling verzorgd.

Excursies van Staatsbosbeheer

Acht leden van de gidsengroep van SRB zijn ook vrijwilliger bij Staatsbosbeheer. Zij hebben in 2018 negen excursies begeleid die werden georganiseerd door Staatsbosbeheer (SBB), te weten 4

Bosuilenexcursies en 3 Diersporenexcursies). De coördinatie en voorbereiding en de opleiding van de gidsen voor deze SBB-excursies is in handen van boswachter Jaël Bergwerff. Voor de inleidingen voorafgaand aan de excursies zijn PowerPointpresentaties gemaakt die door meerdere gidsen kunnen worden gepresenteerd. De inzet van gidsen voor deze excursies is relatief hoog (3 á 4 gidsen per groep) omdat ze geheel of gedeeltelijk in het donker plaatsvinden en het maximum aantal deelnemers op 20 is gesteld. SRB krijgt geen inkomsten uit deze excursies.

Mini-excursies

Voor het lentefeest, oogstfeest en Dag van het beekdal zijn gratis mini-excursies verzorgd. De deelnemers zijn niet geteld.

Excursies voor onderwijsinstellingen

De onderwijsinstellingen die een excursie hebben afgenomen waren van uiteenlopend niveau: 4x primair, 1x voortgezet, 1x hoger en 1x wetenschappelijk onderwijs. We streven naar een uitbreiding van het aanbod aan voortgezet, hoger en wetenschappelijk onderwijs en naar duurzame relaties met een reeks van scholen.

Zondagwandelingen

De belangstelling voor de 'Zondagwandelingen' op de 2e zondag van de maand was opnieuw teleurstellend. Voor deze excursies hoeft men zich niet vooraf aan te melden. In totaal waren er 39 betalende deelnemers, drie keer waren er geen betalende deelnemers. Dat de aankondigingen voor deze wandelingen zijn afgestemd op het seizoen heeft niet mogen baten.

Opleiding van gidsen

Om gidsen op te leiden zijn 2 excursies voor gidsen georganiseerd: Jaël Bergwerff verzorgde een excursie naar de grafheuvels op de Keijenberg georganiseerd. Hubert Mettavier Meijer begeleidde een fietsexcursie over de aardkundige waarden in het stroomgebied van de Renkumse Beek. Een groep gidsen heeft een bezoek gebracht aan het archeologisch Museum Nairac in Barneveld.

Wim Braakhekke heeft een 'flitsexcursie' georganiseerd naar de zandbijen op het Bennekomse Heitje. 'Flitsexcursies' worden spontaan georganiseerd – per e-mail aan alle vrijwilligers – als ergens tijdelijk iets interessants te zien is.

De Beekjuffers hebben een reeks 'vignetten' gemaakt met informatie over onderwerpen die tijdens een excursie kunnen worden besproken. De ontwikkeling van Beek-ikipedia heeft stilgelegd.

Nieuwe excursieroutes

Er zijn in 2018 verschillende nieuwe excursieroutes ontwikkeld. Een overzicht hiervan ziet u hieronder.

- Bodem-excursie Renkums Beekdal, bij Oversteek (Cor)

- Fiets-excursie: Buunderkamp – Ginkelse Hei (Charley, Riek, Wim, Herman)
- Lage Oorsprong Oosterbeek (voorbereid door Herman, Riek en Wim, maar niet verzorgd).
- Reijerskamp (Charley, Riek en Hester)
- Grafheuvel Keijenberg (Rob en Hans)
- Twee wandelroutes vanuit NIVON-huis De Bosbeek (Wim, Herman en Riek)
- FLORON-plantenjacht in de Jufferswaard en bij kasteel Doorwerth (Nienke)
- Rondleiding in De Zomp tijdens de 'Kneppelhoutwandeling' in Oosterbeek (Wim)

4.2 Tijdelijke tentoonstellingen/exposities

In 2018 waren de volgende tentoonstellingen/exposities te zien in het informatiecentrum:

- Collages door kinderen, gemaakt tijdens de kinderactiviteiten;
- Haiku's en foto's van activiteiten in het Renkums Beekdal door eigen vrijwilligers;
- Bevers in de Buurt, van 12 mei t/m 26 augustus;
- Van droge geulen tot stromende beken, van 2 september t/m 2 december;
- Bij de beek: over ringslangen, kikkers en libellen in het RB, van 15 december t/m 17 maart 2019.

4.3 Lezingen

Wim Braakhekke organiseerde de lezingen. Lezingen die interessant zijn voor een groter publiek werden gehouden in de lunchroom De Beken. Om de kosten van de lunchroom en de consumpties te dekken is voor de lezingen een vrijwillige bijdrage gevraagd met een richtlijn van €5,- p.p. De bijdragen waren niet helemaal kostendekkend.

Om overlap in het aanbod te voorkomen is het programma afgestemd met IVN ZW-Veluwezooom en KNNV Wageningen. Onderwerpen die geschikt zijn voor een groter publiek worden door alle drie de organisaties aangekondigd.

Lezingen door externe sprekers voor publiek in het informatiecentrum of de Beken:

- *Van wie is de natuur eigenlijk?* Matthijs Schouten, 31-01.
- *De opmars van de wolf.* Hugh Jansman, 08-02. (georganiseerd door IVN)
- *Van Industrierrein Beukenlaan naar 'Papierweide'.* Beekjuffers, 24-04.
- *Waterhuishouding van de Veluwe, vroeger en nu.* Flip Witte, 24-05.
- *25 jaar 'Laarzenwerkgroep' van het IVN.* Ruud Schaafsma, 26-09.
- *Diversiteit en levenswijze van wilde bijen.* Pieter van Breugel, 24-10.
- *Waarom gaan wilde bijen achteruit en wat kunnen we er aan doen?* David Klein, 21-11.
- *Stichting Biotoopverbetering Zuid-Veluwe.* Lub van der Weerd, 21-11.
- *Het belang en behoud van biodiversiteit in ons landschap.* Frank Berendse, 12-12.

Lezingen gehouden door Wim Braakhekke voor verschillende groepen buiten het Renkums Beekdal:

- IVN-natuurgidsenopleiding (in Ede), 09- 01.
- Probus Ede, 10-01.
- Vrouwen van Nu (in Bennekom), 18-01.
- KBO-PCOB Wageningen (in Wageningen), 01-02.
- Fietsmaatjes, 16-05.
- Familie Verburg (in De Bosbeek), 13-07.
- Probus Oosterbeek, 15-08.

- Kneppelhout-wandeling, In de Zomp, 26-08.
- Historisch genootschap Oud Bennekom, 20-09.
- Rotary Ede-Kernhem, 27-09.
- Studenten VHL Watermanagement, 01-10.
- Vrijwilligers NIVO-huis De Bosbeek (In NIVON-huis), 03-11.
- Ondernemersdag Renkum (In Parenco), 16-11.

4.4 Beekdalkrant

In het kader van het bevorderen van betrokkenheid van bewoners, bezoekers en ondernemers in en rondom het Renkums Beekdal, is in februari 2018 een huis-aan-huiskrant over het Renkums beekdal verschenen.

Ook is tijdens de laatste maanden van 2018 is er hard gewerkt aan het nummer dat in februari 2019 verscheen en ook op de website te vinden is.

Deze krant is tot stand gekomen door een samenwerking tussen SRB, in het bijzonder het SRB redactieteam voor de tekst, Accuontwerpers voor het grafisch ontwerp en de opmaak, de uitgeverij PressTige Media BV voor de druk. Onze dank gaat tevens uit naar de ondernemers uit de regio die middels een financiële bijdrage dit initiatief mogelijk maakte.

PROOF | D. Huispoort 42 • 3852 JH Eindhoven • T. 040 3033790 • info@accuontwerpers.nl • www.pressdijmedia.nl

↑ Voorzijde van de Beekdalkrant.

5. Educatie

5.1 NME-activiteiten: leren over natuur, landschap en milieu

Beleven, ontdekken, onderzoeken. Kinderen hebben een natuurlijke drang om hun omgeving actief te onderzoeken. Onze programma's zijn daarom gericht op 'ontdekkend leren'. Zo beleven de kinderen de natuur, maken ze kennis met het cultureel erfgoed van de eigen omgeving en denken ze na over hoe we omgaan met natuur en milieu.

De structuur van ons aanbod is in 2018 hetzelfde als in 2017. In overleg met de cultuurcoördinator van de gemeente Renkum proberen we te komen tot een evenwichtig aanbod voor alle groepen van het basisonderwijs. Sinds dit schooljaar zijn onze programma's digitaal te vinden via de website www.cesisrenkum.nl. Door deze centrale plek waarop scholen zich kunnen inschrijven zijn we goed te vinden.

In het begin van 2018 heeft de Stichting 6DorpenSchoon zichzelf opgeheven, maar hun scholenwerkgroep wilde doorgaan. Onder de naam Scholenproject Renkum Schoon hebben zij zich bij de Stichting Renkums Beekdal aangesloten en gaan ze verder met het geven van lessen rond zwerfafval. Voor het eerst doet ook het speciaal onderwijs van De Vaart mee.

5.2 NME-programma's voor Renkumse scholen

In 2018 nemen alle Renkumse basisscholen deel aan een of meer van onze programma's, inclusief het speciaal onderwijs. Ook dit jaar was er veel belangstelling voor de excursie naar de Renkumse molen. Deze herfst hebben ook groepen van het speciaal onderwijs van De Vaart een bezoek aan de molen gebracht, evenals een groep 2/3. Met wat flexibiliteit is het onderzoek naar graankorrels voor iedereen een goed programma. De leerkrachten zijn positief in hun beoordeling.

Activiteiten	Groep	Groepen	Leerlingen *
Excursie Renkumse molen	3/4	14	350
Op onderzoek ... najaar	5/6	7	175
Op onderzoek ...voorjaar	5/6	11	275
AfvalWEG introles	7/8	6	150
Zwerfafval-les		2	
Les zwerfafval	7-8	12	300
Inclusief zwerfafval rapen		8	200
Expeditie Keijenberg	7/8	9	175
Kabouterkist	1,2,3	2	50
Kabouterpad	1,2,3	10	250
Diersporenlaboratorium	6-8	2	50
Bijenkist	5-8	2	50
Natuur als wonder	3/4	19	475
Totaal			2250

De tabel geeft de aantallen groepen weer die in het schooljaar 2018 aan een programma deelnemen. 1775 * bij 25 leerlingen per groep.

De voor- en najaarsexcursies genoten veel belangstelling. In het voorjaar namen 11 groepen deel aan 'Op onderzoek .... naar de beek', met aandacht voor dieren die in het water leven en waterkwaliteit. Ook hierover waren de scholen heel tevreden. In het najaar ligt de nadruk op het bos in de herfst met eten en gegeten worden.

Binnen het programma afvalWEG verzorgt Stichting Renkums Beekdal de introductie en Scholenproject Renkum Schoon het onderdeel zwerfafval. Scholenproject Renkum Schoon verzorgt daarnaast ook lessen over zwerfafval en het afval rapen voor scholen die een convenant hierover hebben afgesproken.

De expeditie Keijenberg was in 2018 eemaal gekoppeld aan het beeldende project droomtuinen. De andere keren is het door de scholen als een losse excursie geboekt. Dit programma koppelt het huidige landgoed met dat van 1818. Het gaat daarbij om historisch bewustzijn van de eigen omgeving, maar ook om een vergelijking met de manier waarop mensen vroeger leefden, aten en hun vervoer. In dit schooljaar is de excursie steeds ingebed in het project landschap 2.0.

Bij de leskisten is de kabouterkist verreweg het populairst. Om meer kleuterklassen te kunnen bedienen bieden we naast de kabouterkist de kleutergroepen de mogelijkheid te kiezen voor het door ons uitgezette kabouterpad. Afgelopen herfst hebben 10 kleutergroepen hier aan meegedaan. Voor de bijenkist en het diersporenlaboratorium is minder belangstelling

Naast onze eigen activiteiten hebben we dit jaar het natuur-onderdeel van het project Natuur als wonder begeleid. Dit is uitgevoerd door Ineke Jansonius, die in zeven dagen met 19 groepen 3/4 in het Heelsums Beekdal is geweest.

5.3 Overzicht inzet NME vrijwilligers

Bij de voor- en najaarsexkursie werken we in kleinere groepen, waardoor de kinderen meer aandacht krijgen en zelf hun omgeving kunnen ontdekken. Gedurende vier weken in het najaar en zes weken in het voorjaar hebben we hiervoor twee dagen per week vier begeleiders nodig. Daarnaast zijn voor de molen-excursies per groep twee begeleiders voor twaalf excursies en eveneens twee begeleiders per schoolgroep voor de excursie rond landgoed de Keijenberg. Dit vraagt een grote inspanning van onze vrijwilligers.

Aanbod	uren
Leskisten	20
Kabouterpad	40
Molenles	100
Op onderzoek najaar	150
Op onderzoek voorjaar	250
Excursie Keijenberg	75
Afvalweg	20
Zwerfafval	175
Algemene organisatie	120
Scholing en vergaderingen	200

← De tabel geeft een overzicht van de inzet (uren) die vrijwilligers van de NME-groep van Renkums Beekdal voor de scholen investeren. Het totaal aan inzet is ruim 1000 uur.

5.4 Kinderactiviteiten

Een viertal vrijwilligers van het SRB geven twee keer per maand op de woensdagmiddag een kinderactiviteit. Tegen een laag tarief wordt hier de creativiteit van de kinderen gestimuleerd om creatief met hun natuurlijke omgeving om te gaan en leren zij op een speelse wijze wat over de natuur.

Soms wordt hier iemand extra voor uitgenodigd. Zo kwam er bijvoorbeeld een imker langs om iets over bijen te vertellen. De ontdekkingstocht in het bos wordt soms gegeven in combinatie met het natekenen van knoppen van verschillende bomen in het voorjaar of met het maken van een collage in het najaar. Populaire activiteiten zijn vogelhuisjes timmeren, kerststukjes maken en broodjes bakken.

Programma van kinderactiviteiten in 2018:

- *Expositie Kabouters in het bos, 28-01.*
- *Voeding voor de vogels maken, 17-01.*
- *Voeding voor de vogels maken, 31-01.*
- *Vlinder vouwen en/of figuurzagen, 14-02.*
- *Vogelhuisjes timmeren, 28-02.*
- *Knoppen en bomen, 07-03.*
- *Paaseieren en eierdopjes, 21-03.*
- *Vossen aan de wand, 11-04.*

- *Maak je eigen totemdier, 25-04:*
- *Insecten maken van eierdozen, 09-05.*
- *Waterbeestjes zoeken, 23-05.*
- *Ontdekkingstocht Kriebelbeestjes, 13-06.*
- *Bijenworkshop, 27-06.*
- *Broodjes bakken, 05-09.*
- *Vleermuis-mobieltjes maken, 26-09.*
- *Evenement, Herfstfeest (Oogstfeest), 29-09.*
- *Spelen met de herfst, 03-05.*
- *Het kabouterpad in de herfst, 17-05.*
- *Herfsttocht en herfstcollage maken, 07-11.*
- *Vogelhuisjes timmeren, 21-09.*
- *Kerststukjes en kerstkrans maken, 12-12.*
- *Vier kerst met de kabouters, 22-12.*

5.5 Natuurcoach activiteiten

De natuurcoach van de Prinses Beatrixschool heeft een goed contact met de school en maakt met alle leerkrachten afspraken over NME-activiteiten.

5.6 Buitenschoolse opvang

SRB sloot in 2018 met Kinderopvangcentrum 'De Speelboerderij' een huurovereenkomst voor het gebruik van het Mussennest voor buitenschoolse opvang (Natuur -BSO) gedurende één middag per week. Het contract loopt zonder tegenbericht door in 2020.

6. Participatie

6.1 Samen bereik je meer

Ruimte voor eigen ideeën en concrete inbreng, mogelijkheden voor persoonlijke ontwikkeling; dit zijn aspecten die bij de stichting hoog in het vaandel staan. Naast gezelligheid komt ook een stukje verantwoordelijkheid kijken. Maar omdat deze verantwoordelijkheid als een team gedragen wordt, voelt dit als deel van een natuurlijk proces, waarbij samen met anderen initieert, je eigen interesse voedt, persoonlijke competenties kan doorontwikkelen en ideeën gezamenlijk kunt realiseren.

6.2 Overzicht inzet vrijwilligers

6.2.1 Hoogstambrigade

De Hoogstambrigade bestaat uit tien vrijwilligers die op maandag en woensdagochtend groenbeheer- en onderhoudswerkzaamheden uitvoeren op het erf bij het informatiecentrum. Ook zijn zij belangrijke ondersteuning bij grotere evenementen die rond het informatiecentrum plaatsvinden.

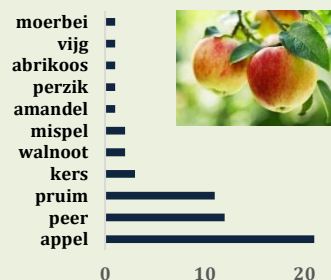
In 2018 is hard gewerkt aan een vaste indeling van de tuin in cirkels met thema-planten en een indeling van de moestuin, naast het planten, zaaien en oogsten. De plantencirkels hebben verschillende thema's zoals "eetbare wilde planten", "insectenplanten" en "medicinale planten". In de moestuin zijn vakken aangebracht ten behoeve van de wisselteelt, eenjarige groenten en groenten en eetbare kruiden. De vaste planten vormen samen met de fruitbomen een zogeheten gilde (een groep van planten uit verschillende families die een gunstige invloed op elkaar hebben), zoals gebruikelijk in de perma-cultuur.

Bij alle planten zijn houten stekers neergezet met de Nederlandse en de Latijnse naam van de plant, zodat bezoekers kunnen lezen welke planten we hebben staan. Rond de cirkels en de moestuin is een omheining aangebracht van in elkaar gevlochten wilgentakken, om de honden uit de tuintjes te houden met een bijkomend voordeel dat het een leuk beeld oplevert. Ook werden langs de randen van de vakken goudbloem en Oost-Indische kers gezaaid, o.a. ten behoeve van insecten, maar ook als smaakmakers.

De hoogstambrigade heeft enkele basisschoolklassen begeleid bij een les "Wildplukken". De leerlingen hebben de oogst gebruikt voor het bereiden van salade, soep en kruidenboter. Ook zijn sla en kruiden geoogst (en op het herfstfeest bovendien prei, wortels, uien, bladselderij en kervel voor de soep). Op het herfstfeest zijn verse en gedroogde kruiden uit eigen tuin uitgedeeld. Dit werd door bezoekers erg gewaardeerd.

Onderhoud en oogst van de boomgaard

Ondanks de droogte die voor heeft schade gezorgd in de vorm van extra valfruit, was de oogst goed. Uiteindelijk is er op 13 september 640 kg fruit naar de perser gegaan. Dit heeft geresulteerd in 628 flessen appelsap, ook verkrijgbaar in het infocentrum. Daarnaast is er dit jaar veel gesnoeid. Vooral oudere appelbomen met achterstallig onderhoud zijn grondig aangepakt. Afbeelding rechts: de soortensamenstelling van de boomgaard.

6.2.2 Pilogroep Jufferswaard

De Pilo groep die zich bezighoudt met activiteiten in de Jufferswaard, is aangesloten bij SRB sinds 2017. Deze bestaat uit 9 vrijwilligers en vormt de ogen en oren in de Jufferswaard. Zo worden er tijdig signalen opgevangen en blijft dit schitterende gebied behouden voor natuur en natuurliefhebbers. Enkele leden zich bezig met de observatie en melding van fauna (o.a. vogels) en flora. Ook blijft de Jufferswaard dankzij hen vrij van zwerfvuil. Daarnaast worden zo nu en dan activiteiten georganiseerd samen met andere gebiedspartners.

6.2.3 Waterspeelplaats

Door het maken van een schetsontwerp, is begonnen met een eerste stap richting ontwikkeling en realisatie van de waterspeelplaats, tussen de parkeerruimte en het informatiecentrum. Die fase is afgerond. Vervolgens is een kleiner groepje aan de slag gegaan om het schetontwerp verder uit te werken.

6.2.3 Rolstoelbrigade

In 2018 is een plan ontwikkeld voor een rolstoelroute in het Renkums Beekdal tussen Oranje Nassau's Oord en De Beken. Deze route is verdeeld in 3 delen die afzonderlijke kunnen worden 'uitgerold'. Het is de bedoeling dat er in 2019 een nieuwe vrijwilligersgroep (Rolstoelbrigade) komt om de realisatie te begeleiden en de route te exploiteren en onderhouden. Initiatiefnemers zijn Wim Braakhekke, Lies van Leeuwen en Rien Onck.

6.2.4 Overige beekdal vrijwilligersgroepen

SRB faciliteert vrijwilligersgroepen die werkzaam zijn in het beekdal door Het Mussennest beschikbaar te stellen voor vergaderingen. Dit betreft de volgende vrijwilligersgroepen:

- IVN-werkgroep Beken en Sprengen (aanspreekpunt Ruud Schaafsma),
- Arboretumgroep (aanspreekpunt Leo Goudzwaard)
- Bosgroep Staatsbosbeheer (aanspreekpunt Jaël Bergwerff)
- Oranje Nassau's Oord groep (aanspreekpunt Rob van Beek)
- Quadenoord groep (aanspreekpunt Antoinet Janse)

7. Evenementen

In 2018 zijn talrijke activiteiten georganiseerd door de vrijwilligers van SRB.

Lentefeest

Het lentefeest is een jaarlijks terugkerend evenement, met kraampjes, activiteiten en versnaperingen in het kader van de lente.

 De aankondiging en een impressie van het Lentefeest, april 2018.

Dag van het Renkums Beekdal

Om de betrokkenheid van bewoners, bezoekers en ondernemers bij het Renkums Beekdal te bevorderen is in 2018 weer een Dag van het Renkums Beekdal georganiseerd. Op 26 mei 2018 konden wandelaars, fietsers en gebruikers van de huifkarroute op verschillende locaties in het beekdal een breed palet aan activiteiten beleven.

↑ De aankondiging met een overzicht van activiteiten, mei 2018.

Renkum zoemt

Het gaat helaas niet zo goed met de stand van bestuivende insecten in Nederland. Dat is deels te wijten aan verlies en versnippering van habitat en gebruik van landbouwgif. Tijd om gezamenlijk de handen ineen te slaan om het leefgebied van insecten te verbeteren. Verschillende instanties en stichtingen zijn aangesloten bij Stichting Biotoopverbetering Zuid-Veluwe en Imkervereniging de Korenbloem, waaronder SRB.

Wethouder Wendy Ruwhof en leden van de → imkervereniging 'De Korenbloem', de Stichting Biotoopverbetering Zuid-Veluwe, en Ineke Puijk van de Stichting Renkums Beekdal (rechts) onthulden het bord 'Renkum Zoemt' in de hal van het gemeentehuis.

Beekjesdag

Samen met Informatiecentrum Renkums Beekdal organiseerde IVN Zuidwest Veluwezoom de Beekjesdag. Hier ervoeren kinderen in de leeftijd tot 12 jaar wat er in en om de beken leeft en groeit. Ouders kregen de gelegenheid om kennis te maken met IVN Zuidwest Veluwezoom en Informatiecentrum Renkums Beekdal.

Impressie van de Beekjesdag, 9 juni 2018. →

Modderdag

In het kader van de Nationale Modderdag, die in Nederland sinds 2013 wordt georganiseerd om kinderen weer echt in contact te brengen met de natuur, organiseerde wij bij de Stichting ook een aantal activiteiten, waaronder een modder-dompelbad en een heerlijk vieze glijbaan.

↑ Een impressie van de Modderdag, juni 2018.

Herfstfeest

Tijdens het Herfstfeest staat het wisselen van de seizoenen centraal. De herfst is in beweging met activiteiten, producten en demonstraties die we samen met genodigde gasten aanbieden.

↑ Impressies van het Herfstfeest, 29 september 2018

Lichtjeswandeling

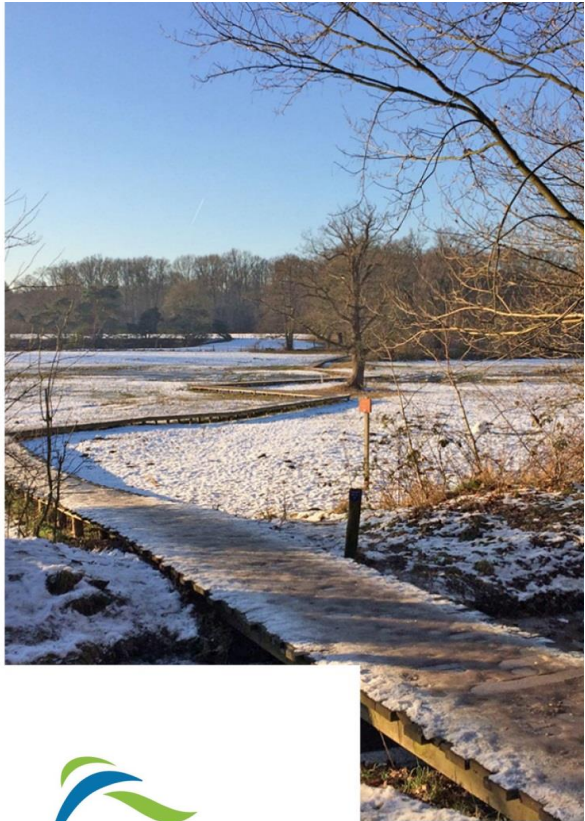
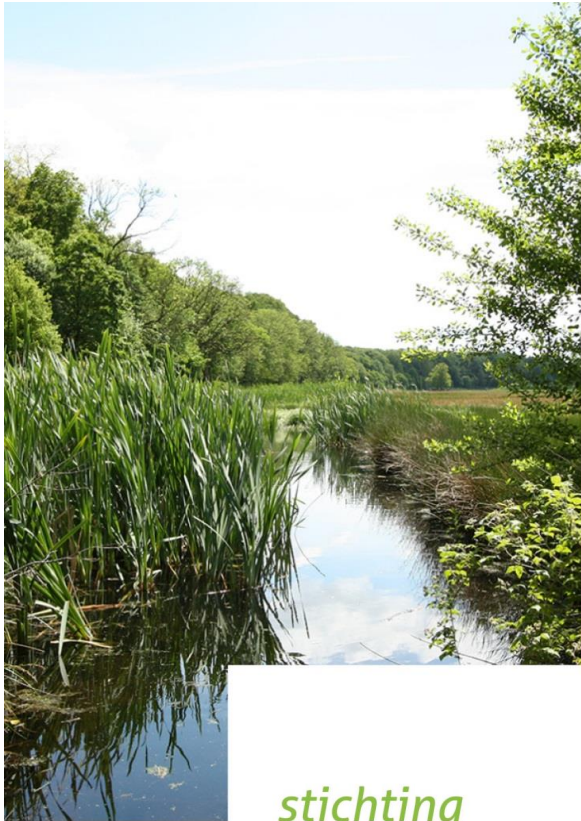
Ook de lichtjeswandeling staat sinds enige jaren op ons programma. Een spannende of romantische route door het bos ter afsluiting van het jaar 2018. Extra bijzonder maakt het dat jonge kinderen dan met een een lampion door het bos mogen; een unieke ervaring.

De aankondiging van de Lichtjeswandeling, 30 december 2018. →

Nawoord

Met dank aan onze vrijwilligers en gebiedspartijen dat we op een constructieve manier maatschappelijke, educatieve en landschappelijke waarden kunnen samenbrengen, ter behoud van onze mooie omgeving en innerlijke balans.

stichting

Renkums Beekdal

